YLEIRADION OHJELMATYÖNTEKIJÄT YOT 28.3.2017

LAUSUNTO

EDUSKUNNAN LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNTA

Yleisradion ohjelmatyöntekijät YOT esittää lausuntonaan hallituksen esityksestä Yleisradiosta annetun lain muuttamiseksi seuraavaa:

YOT kiitää mahdollisuudesta lausua käsityksensä uudistuvasta Yle-laista. Aiemmin tehdyt päätökset Ylen julkisen palvelun rahoittamisesta verojen kautta olisi antanut periaatteessa hyvän mahdollisuuden suunnitella ohjelmatoimintaa Yle-lain edellyttämien tehtävien kautta pitkällä tähtäimellä. Niin ei kuitenkaan ole käynyt, vaan käytännössä Yle on ollut jatkuvasti säästö- ja leikkauskuurilla lähes koko veromallin ajan.

Lain mukainen indeksitarkistus on toteutunut vain kerran vuonna 2014. Yle on siis joutunut tarkistamaan omaa toimintaansa joka vuosi talouden eikä aina sisältöjen edellyttämällä tavalla, koska tosiasiallisesti rahaa on ollut käytössä koko ajan vähemmän kuin edellisenä vuonna. Velvoitteensa on Yle YOT:n mielestä onnistunut silti täyttämään, mutta maksumiehinä ovat todellisuudessa toimineet Ylen omat vakituiset työntekijät ja Ylelle työtään tekevät freelancerit.

Vuoden 2013 lopussa Ylen tilastojen mukaan Ylellä oli 2907 vakituista henkilötyövuosina mitattuna. Helmikuun lopussa 2017 sama htv-luku oli 174 vähemmän eli 2733. Tässä luvussa ei ole mukana vielä tänä vuonna toteutettavat mittavat henkilöstöjärjestelyt. Niiden seurauksena toteutuu pahimmillaan yli sata irtisanomista riippuen siitä kuinka tänä vuonna vielä käynnissä olevat yt-neuvottelut päättyvät. Alkuvuoden aikana irtisanomislapun on jo saanut 58 työntekijää. Kun päälle laskee jo sovitut eläketapahtumat, nousee luku jo hyvin lähelle sataa tai jopa sen yli.

Työllisyysnäkymät

Vaikka uudistettava Yle-laki on vasta eduskunnan käsittelyssä, on Yleisradiossa ryhdytty jo toimiin. Yle-tuotantojen osalta yt-neuvottelut päätettiin helmikuun alussa. Ne johtivat 58 työsuhteen päättymisen irtisanomisten kautta. Ratkaisu sisälsi myös eläkepäätöksiä sekä erillisiä lähinnä erilaisiin palkanlisiin liittyviä korvausjärjestelyjä.

Tätä lausuntoa kirjoitettaessa käynnissä on neljät muut yt-neuvottelut. Ne koskevat filmidigitointia, Julkaisut-yksikköä, Yle Svenskaa ja alueiden teknisiä tuottajia. Niiden lopputulosta ei vielä tiedetä.

Yle on sopeuttanut toimintaansa uuden Yle-lain jälkeiseen elämään etupäässä tai lähes kokonaan henkilöstömenojen kautta voimakkaasti etunojassa. YOT on tätä kritisoinut, koska mielestämme luonnollisempi tapa olisi ensin pohtia millainen uudesta Ylestä pitäisi rakentaa ja vasta sen jälkeen millä henkilöstövolyymillä se tehdään. Nyt on tehty päinvastoin. Koska

henkilöstömenot ovat olleet jatkuvasti noin puolet Ylen menoista, on selvää, että ilman henkilöstövaikutuksia ei sopeutumista voitaisi tehdä. YOT korostaa, että nyt irtisanottavien työllistyminen esimerkiksi Ylen ulkopuolisiin itsenäisiin tuotantoyhtiöihin ei ole realistista. Tarjolla on nyt alalla korkeintaan keikkatyötä jos sitäkään.

Ostovelvoite

Yle-lakiin ei ole kirjattu Ylelle velvollisuutta tai tavoitetta lisätä ostoja jollakin matemaattisella luvulla. Asia tulee selväksi kansanedustaja Arto Satosen johtaman parlamentaarisen työryhmän raportista. Se kuvastanee omistajan tahtoa.

Kotimaisilta ja eurooppalaisilta riippumattomilta tuottajilta sekä tuotantopalveluiden ja kotimaisten esitys- ja käyttökorvausten hankintoja pitäisi lisätä 30-35 prosentilla vuoteen 2022 mennessä vuoteen 2016 verrattuna. YOT toteaa, että linjauksilla on merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Niiden osalta YOT viittaa edellä kirjattuihin työllisyysnäkymiin ja yt-neuvotteluihin.

Ostojen lisääntyessä on parannettava Yleisradion osto-osaamista. YOT painottaa lisäksi, että Satosen työryhmän raportissa on maininta julkisesti rahoitetun Yleisradion velvollisuutta varmistaa, että Ylelle ostettujen ohjelmasisältöjen ja muiden palveluiden ostojen yhteydessä noudatetaan vastuullista työnantajapolitiikkaa ja varmistetaan, että myyjäyrityksissä noudatetaan työehtosopimuksia ja tietysti myös lakeja. Uudessa Yle-laissa eikä sen perusteluissa tästä ei ole mainintaa, mikä on puute.

Laki edellyttää hallintoneuvoston päättävän näistä ostojen painotuksesta ja aikataulusta vuosittain. YOT mielestä hallintoneuvoston roolin kirjaaminen nyt esitetyllä tavalla on vaikea ymmärtää. Vaikka hallintoneuvoston rooli korostuukin uudessa Yle-laissa, niin tämä kirjaus sotkee hallintoelinten, hallintoneuvoston, hallituksen ja toimivan johdon rooleja. Kohta vaatii selkeyttämistä.

Hallintoneuvoston rooli

YOT ei vastusta Ylen hallintoneuvoston roolin vahvistamista. Kuitenkin lakiesitykseen kirjattu muotoilu herättää epäilyksiä. YOT ei usko, että tarkoituksena olisi puuttua mitenkään ohjelmia koskevaan päätöksentekoon, koska sellaista ei saa alistaa hallintoneuvostolle. Lakiesitystä tulisi YOT:n mielestä tarkentaa, niin ettei synny minkäänlaisia väärinkäsityksiä. Tässä YOT viittaa juuri äskettäin käytyyn julkiseen keskusteluun hallintoneuvoston roolista Ylen strategiatyössä. Lakiesityksessä todetaan, että ”Yleisradio OY:n toimintaa johtaa hallintoneuvosto, jonka jäsenten lukumäärä on 21”. Tästä syntyy aivan varmasti ei-tarkoitettuja tulkintoja.

YOT kiinnittää huomiota myös hallintoneuvoston mahdollisuuteen käyttää tarpeelliseksi katsomiaan asiantuntijoita. Esityksen mukaan ”hallintoneuvoston on kuultava valitsemiaan, käsiteltävän asian kannalta tarpeelliseksi katsottavia asiantuntijoita sen suorittaessa tehtäviään”. Tehtävät yksilöidään tarkemmin esityksen momenteissa. Pykälä on kirjoitettu hyvin velvoittavaan muotoon. Se vaatii tarkennusta, koska elävä elämä ei näin varmastikaan tule menemään. Velvoite on aika ehdoton.

Lisäksi Satosen työryhmän julkistuksen yhteydessä viitattiin siihen, että ajatuksena on saattaa hallintoneuvoston työtä lähemmäksi jo hyväksi havaittua menettelyä, jota eduskunnan valiokuntatyössä käytetään.

Yhteistyö kaupallisen median kanssa

YOT toteaa, että Ylessä on jo yleisenä käytäntönä esimerkiksi uutissivuilla, että käsiteltävän jutun yhteydessä pyritään verkossa lisäämään lisäarvoa lukijalle, katsojalle ja kuulijalle linkittämällä juttujen yhteyteen myös kaupallisen median tuottamaa aineistoa. Käytännön ongelma on se, että Yle ei saa mainostaa. Tuolloin joudutaan aina pohtimaan mikä on tämän täysin oikean mainoskiellon merkitys, kun Yle linkittää sivuille, joissa ihminen törmää ensimmäisenä mainoksiin. Tässä olisi syytä löytää lakiin muotoilu, joka tekisi tämän mahdolliseksi ilman tulkintamahdollisuuksia. Tämä olisi koko alan etu. Nyt lakiesitys antaa nykymuodossa liikaa tulkintavaraa.

Hilla Blomberg — Arto Nieminen

Yleisradion ohjelmatyöntekijät YOT — Henkilöstön edustaja Ylen hallituksessa